

ORKESTRSKI CIKEL 2012/2013, 4. ABONMAJSKI KONCERT

Sreda, 27. februar 2013, ob 19.30, dvorana Union, Maribor

SIMFONIČNI ORKESTER IZ BARCELONE
IN NARODNI ORKESTER KATALONIJE

Foto Caterina Barjau

Pablo
González

Juan Manuel Cañizares
(foto Amancio Guillén)

Pablo González, dirigent
Juan Manuel Cañizares, kitara

Generalni pokrovitelj cikla

www.nd-mb.si

Koproducent cikla

Spored

Roberto Gerhard (1896–1970)

Albada, Medigra in Ples

- I. Albada
- II. Medigra
- III. Ples

Joaquín Rodrigo (1901–1999)

Aranjueški koncert

- I. Allegro con spirito
- II. Adagio
- III. Allegro gentile

* * *

Claude Debussy (1862–1918)

Preludij k favnovemu popoldnevu

César Franck (1822–1890)

Simfonija v d-molu

- I. Lento – Allegro non troppo
- II. Allegretto
- III. Allegro non troppo

Katalonski skladatelj **Roberto Gerhard** (1896–1970) sodi med najpomembnejše španske skladatelje po Manuelu de Falli; podobno kot znani predhodnik pa je tudi Gerhard svojo glasbo oplajal s španskimi folklorističnimi parfumi, medtem ko se je deloma spogledoval tudi z evropskim modernizmom. Zanimal se je za serialno glasbo in elektro-akustične kompozicije, še posebej po tem, ko se je bil zaradi državljanske vojne prisiljen preseliti v Anglijo. Pred

letom 1920 je deloval pod mentorskim vodstvom Felipa Pedrella, glavnega zagovornika španskega nacionalnega sloga. V tem času je Gerhard, podobno kot Bartók, zbiral ljudsko gradivo, a kmalu zatem je sledila popolna slogovna sprememba – na začetku dvajsetih let je Gerhard zapustil Pedrella in postal Schönbergov učenec ter kasneje tudi njegov asistent. V tem času je pisal izčiščena dela, v katerih je jasno razviden učiteljev vpliv in spogledovanje z dodekafonijo, toda ko se je Gerhard vrnil v Barcelono, se je ponovno zavezal španski nacionalni dediščini, ki pa jo je ves čas povezoval tudi z najsodobnejšimi dosežki evropske glasbe.

Po uspehu *Katalonskih pesmi* na BBC-jevem promenadnem koncertu je Gerhard prejel novo naročilo, na katerega se je leta 1937 odzval z orkestrskim delom *Albada, Medigra in Ples*, za katerega je napisal tudi krajšo programsko notico, da bi tako omilil nacionalne težnje in se na verbalen način izognil dodatnemu zapletanju napete domače in mednarodne politične situacije. Toda programskim mislim navkljub delo ne skriva jasnih folklorističnih teženj ter s tem tudi nacionalnih tendenc.

Med klasičnim in sodobnim podobno niha tudi glasba španskega skladatelja **Joaquina Rodriga** (1901–1999), ki se je vse življenje izogibal jasnim slogovnim strujam. Njegovo življenje pa je v marsičem zaznamovalo tudi dejstvo, da je oslepel, ko je bil star komaj tri leta. Za Rodrigov slog je tako značilna nekakšna sinteza klasične oblikovalne volje z mediteransko vitalnostjo ter impresionistične orkestracije z idiomatskimi značilnostmi kitare. Kompozicijska praksa Rodriga se razkriva kot poudarjeno pragmatična, saj je večino del napisal za določene interprete ali celo v sodelovanju z njimi. Tako je *Aranjueški koncert*, skladateljevo najbolj znano delo, nastal za kitarista Regina Sáina de La Mazo, ki je sicer prijateljaval s slikarjem Salvadorjem Dalíjem in režiserjem Luisom Buñuelom, cikel pesmi pa mu je posvetil tudi Federico García Lorca.

Podobno kot de Falla in Albeniz je Rodrigo svojo glasbeno izobrazbo pridobil v Franciji, zato so za njegov opus značilne občutljivost za barve, transparentnost in melodična navdahnjenost. *Aranjueški koncert*, ki ga je napisal leta 1939, nosi ime po kraljevi poletni palači v Aranjuezu blizu Madrida. Rodrigo sam je zapisal, da »naj bi koncert zvenel kot skrita sapica, ki kaziba vrhove dreves v parku«. Koncert lahko razumemo kot nekakšen poklon flamenku. Prične se s tritaktnim vzorcem v kitari, ki prinaša ritmični impulz (spominja na *seguiriyó*, eno izmed najstarejših oblik flamenka), ta pa predstavlja matrico za celotni stavek. Šele ko je vzpostavljen jasen ritem, prinese orkester prvo temo, ki je v nadaljevanju bogato okrašena. Največjo popularnost si je koncert zaslužil zaradi široko razpete, ekspresivne teme drugega stavka. Stavek je oblikovan po modelu *saete*, žalostinke, ki so jo prepevali ob letni procesiji v Sevilli. Melodija je ponovno bogato okrašena in po kadenci solistične kitare vodi do izrazitega viška, v katerem mogočno zazveni v duru, nato pa se s kitaro povrne v prvotno mirno molovsko vzdušje. V finalu ritem ponovno odmerja kitarista s hudomušnim motivom, ki združuje dve frazi v različnih taktovskih načinih – stavek napaja značilen optimizem, ki se na koncu umakne spuščajoči se gesti slovesa v kitari.

Simfonija v d-molu Césarja Francka (1822–1890) sodi med tiste skladbe, ki so na krstni izvedbi doživele popoln polom, danes pa jih cenimo kot izstopajoče spomenike glasbene kulture. Neuspeh je bil povezan z mnogimi predsodki: francosko občinstvo je ob koncu 19. stoletja zanimala predvsem opera, »izobraženim« profesorjem s Konservatorija se je zdelo nepredstavljivo, da je v simfonijo vdiral Wagnerjev, torej operni duh, za večino poslušalcev pa je bilo najbolj nenavadno spoznanje, da poslušajo delo 66-letnega skladatelja, ki do tega trenutka še ni ustvaril kakšne bolj vidne kompozicije. Francka so že v času študija na pariški ustanovi Schola Cantorum razglasili za nekakšnega francoskega nasled-

nika Beethovna. Toda do prave veljave je skladateljeva ustvarjalnost prišla precej pozno, po letu 1875, ko je prvič slišal Wagnerjevo glasbeno dramo *Tristan in Izolda*; takrat je imel Franck že 53 let. Svoja najbolj tehtna dela pa je skromni profesor orgel na pariškem Konservatoriju napisal v zadnjih štirih letih svojega življenja, ko je nastalo tudi njegovo najbolj znano delo, *Simfonija v d-molu* (skoraj petdeset let prej je napisal *Simfonijo v G-duru*).

V formalnem pogledu simfonija izrablja klasicistične zglede, vendar se hkrati iz njih že tudi odločno izvija – oblikovno je torej zavezana Beethovnu, medtem ko je njen harmonski jezik ukrojen po Wagnerjevih zgledih. Delo je zasnovano ciklično, kar pomeni, da isti material zaznamuje vse stavke. Osrednji motiv je predstavljen v počasnem uvodu, zanimivo pa je, da je v svoji intervalni podobi praktično identičen z glavnim motivom iz finala Beethovnovnega poznega *Godalnega kvarteta op. 135* in motivom iz Lisztove simfonične pesnitve *Preludiji*, njegov karakter pa je izrazito vprašalen; Beethoven je isti motiv verbalno označil z vprašanjem: »Muß es sein?« / »Mora biti tako?«. Prva tema je izpeljana iz motiva uvoda, nato pa je dobesedno ponovljena, le da jo Franck postavlja v novo tonaliteto. Posebej izviren je srednji stavek, ki ga je mogoče razumeti kot sintezo počasnega stavka in scherza: tridelna oblika prinaša najprej počasni stavek (*Andante*), sledi scherzo in nato združitve obeh idej (skladatelj je stavek domislil tako, da vsaka doba počasnega stavka ustreza enemu taktu scherza). Podobna ideja združevanja zaznamuje tudi finale, v katerem se ponovijo teme prejšnjih stavkov – na ta način Franck ponovno obnavlja zglede Beethovna in Wagnerja: prvi je ponovil motive prejšnjih stavkov na začetku finala v *Deveti simfoniji*, Wagner pa je z istimi vodilnimi motivi posejal celotne glasbene drame. Franckovo veličino lahko ugledamo prav v tem, da je Wagnerjevo »operno« idejo dela z vodilnimi motivi združil z Beethovnovno simfonično formo. Tako smo priča številnim metamorfozam osnovnega mo-

tiva, ki so harmonsko osvetljene vsakič z novega zornega kota.

V osemdesetih letih 19. stoletja se je takrat komaj dvajsetletni skladatelj **Claude Debussy** (1862–1918), ki je visoko cenil Franckovo *Simfonijo*, vse bolj odtegoval svojim glasbenim kolegom, nove družabne kontakte pa je iskal v pisateljskih in slikarskih krogih. Privlačil ga je svet Verlainea, Baudelairea in Mallarméja, torej svet, katerega osrednje »božanstvo« je bil v tistem času Richard Wagner – v Wagnerjevih glasbenih dramah so mladi literati ugledali popolnost celostne umetnine, ki jih je silila, da so se v svoji poeziji tudi sami vse bolj odpovedovali osredotočenosti na jezikovno-pomensko plat in izpostavljali glasbene kvalitete jezika. Močne umetniške osebnosti so vplivale na Debussyja, ki je redno obiskoval Mallarméjeve seminarje iz poezije, kasneje pa je s pesnikom sklenil tudi prijateljstvo, zato nas ne more presenetiti, da se je leta 1892 odločil uglasbiti pesnikovo nenavadno pesem *Favono popoldne*. Mallarméjevi pesmi, ki je ni mogoče razumeti enostavno semantično, temveč s svojimi bogatimi, a nepovezanimi metaforami vzbuja bogat asociacijski svet, je Debussy sledil na ta način, da svoje »uglasbitve« ni zasnoval v slogu programske simfonične pesnitve, temveč kot nekakšen glasbeni ekvivalent skrivnostnemu svetu pesmi.

V središče Debussyjevega kompozicijskega premisleka sta se selili zvočnost in instrumentalna barva; odpadla je jasna razločitev na melodijo, njeno harmonsko spremljavo in kontrapunkt. Zaradi tega bi bilo mogoče Debussyjevo glasbo opisati s pomočjo prispodobne kot zvočno tkanje. Harmonija in oblika ter glasbeni stavek in instrumentacija sta pri Debussyju povezani na neločljiv način. Tako sozvočja po navadi niso v harmonsko-spremljevalni »službi« posameznih melodičnih tonov, pogosto je celi melodiji podloženo eno samo sozvočje, ki prerašča v tipično teksturo. Debussyjev glasbeni stavek torej že izhaja

iz enovite invencije, v središču katere so zvočne ploskve. Tako se tudi v *Preludiju*, z izjemo znamenitega začetnega sola flavte, orkester obnaša kot poenoten amalgam, znotraj katerega bi melodično invencijo težko razločili od zvočno-barvne. Tudi zato imamo v formalnem pogledu občutek neskončne improvizacije, čeprav formo določata dve osnovni temi (skladba ima obliko loka: A A' B A" Ar).

Gregor Pompe

SIMFONIČNI ORKESTER IZ BARCELONE IN NARODNI ORKESTER KATALONIJE

Orkester je bil ustanovljen leta 1944, pod vodstvom dirigenta Eduarda Toldre. Leta 1962 je vodenje prevzel Rafael Ferrer, sledili pa so dirigenti Antoni Ros Marbà (1967–1978, 1981–1986), Salvador Mas (1978–1981), Franz-Paul Decker (1986–1991), García Navarro (1991–1993), Lawrence Foster (1996–2002), Ernest Martínez Izquierdo (2002–2006) in Eiji Oue (2006–2010). Septembra 2010 je glasbeno vodstvo prevzel Pablo González.

Skózi 68-letno zgodovino je orkester pripravil številne nove produkcije ter pri založbah Decca, EMI, Auvidis, Koch, Claves, Naxos, Telarc in BIS ter v sodelovanju z mnogimi najboljšimi glasbeniki posnel več albumov z deli skladateljev, kot so X. Montsalvatge, R. Gerhard, M. de Falla, E. D'Albert, I. Albéniz, E. Dohnány, B. Bartók, G. Bizet in J. Rodrigo. Doslej so kar trikrat prejeli latinskega grammyja, in sicer leta 2000 za *La Dolores* kot najboljši klasični album, leta 2004 za album *Carmen Symphony* ter leta 2006 za album *Rhapsody in Blue* z Michelom Camilom. Nazadnje so pri založbi EMI posneli *Aranjueški kon-*

cert s priznano kitajsko kitaristko Xuefei Yang in pa album z orkestrskimi deli I. Albéniza za založbo Tritó. Obenem so v sodelovanju z Naxosom pričeli snemati dela G. Meyerbeera in X. Montsalvatgeja.

Poleg tega je Simfonični orkester iz Barcelone in Narodni orkester Katalonije zelo dejaven tudi v tujini, saj nastopa v evropskih in azijskih državah ter v ZDA. Na turnejah nastopajo tudi v velikih koncertnih dvorinah, kot je Carnegie v New Yorku in pa tudi na mednarodnih festivalih, kot je Proms v londonski Kraljevi Albertovi dvorani. Novembra 2012 so nastopili v Madridu in Valladolidu, februarja 2013 nastopajo tudi v Avstriji in na Hrvaškem, maja pa še v Toulusu in Perpignanu.

Orkester je nastopil z nekaterimi najuglednejšimi svetovnimi dirigenti in solisti, med katerimi so E. Inbal, J. López Cobos, D. Barenboim, C. Hogwood, T. Koopman, M. Plasson, E. Krivine, L. Slatkin, D. Kitajenko, G. Antonini, J. Kreizberg, S. Denève, Josep Pons, M. Minkowski, R. Lupu, S. Mintz, A. Volodos, M. Caballé, Alicia de Larrocha, M. Majski, P. Zukerman, M. Argerich, J. Bell, H. Hahn, G. Kremer, S. Chang, V. Mullova, V. Urmana, V. Repin in mnogi drugi. Redno sodelujejo z operno hišo Gran Teatre del Liceu iz Barcelone.

Simfonični orkester iz Barcelone in Narodni orkester Katalonije je predan promoviranju klasične in sodobne glasbe, pri čemer so na prvem mestu katalonski skladatelji. Obenem je prvi španski orkester, ki je redno prisoten na Medici.tv, vodilni platformi za digitalno klasično glasbo in s prenosi koncertov v živo.

Orkester je del konzorcija Consorci de l'Auditori i l'Orquestra, ki sta ga ustanovila Generalna uprava Katalonije in Mestni svet Barcelone. Od aprila 1999 ima orkester v Barceloni tudi lastno prizorišče L'Auditori, ki ga je zasnoval španski arhitekt Rafael Moneo.

PABLO GONZÁLEZ

Španski dirigent Pablo González je artikuliran glasbenik z veliko muzikalnostjo in zanesljivo tehniko, zaradi česar so njegovi koncerti značajska in umetniško celoviti. Septembra 2010 je prevzel mesto glasbenega direktorja Simfoničnega orkestra iz Barcelone in Narodnega orkestra Katalonije. Poleg svojih obveznosti v Barceloni, ki v tej sezoni vključujejo tudi snemanja in evropsko turnejo ter redno abonmajsko sezono, kot gostujoči dirigent nastopa po vsem svetu in zelo pogosto prejema ponovna vabila za sodelovanje.

V sezoni 2012/2013 bo med drugim debitiral s Simfoničnim orkestrom iz Dallasa ter ponovno vodil orkestre, kot so Kraljevi filharmonični orkester iz Liverpoola, Orkester Italijanske Švice, Filharmonični orkester iz Liega, Škotski komorni orkester, ponovno pa bo nastopil tudi na Japonskem. V naslednjih sezonah bo ponovno vodil orkestre, kot so Filharmonični orkester Varšave in Nizozemske, Simfonični orkester iz Bournemoutha ter Nemški radijski filharmonični orkester Saarbrückna in Kaiserslauterna.

S slednjim González že veliko let redno sodeluje, z njim je tudi posnel dva albuma (prvi, z deli R. Schumanna, ki je izšel pri založbi Hänssler Classics, je leta 2011 prejel prvo mednarodno nagrado za klasično glasbo). Ob tem redno dirigira tudi opere, predvsem v barcelonski operni hiši Gran Teatre del Liceu.

Pablo González, rojen leta 1975 v Oviedu, je študiral na Šoli za glasbo in gledališče Guildhall v Londonu. Je zmagovalec tekmovanja Donatelle Flick, deloval je kot pomožni dirigent tako z Londonskim simfoničnim orkestrom kot tudi s Simfoničnim orkestrom iz Bournemoutha ter kot glavni gostujoči dirigent Orkestra iz Granade.

JUAN MANUEL CAÑIZARES

Juan Manuel Cañizares, kitarist in skladatelj, je prejemnik prestižnih nagrad: državne kitarske nagrade *Premio Nacional de Guitarra* (leta 1982) in glasbene nagrade *Premio de la Música* (leta 2008).

Je prvi in doslej edini flamenko kitarist, ki je nastopil z Berlinskimi filharmoniki in je na evropskem koncertu v madridskem Kraljevem gledališču pod vodstvom sira Simona Rattla izvedel *Aranjueški koncert*.

Deset let je sodeloval s Pacom de Lucío, v studiih in na odrih pa se je doslej pridružil velikim umetnikom, kot so med drugim tudi Enrique Morente, Camarón de la Isla, Serrat, Alejandro Sanz, Mauricio Sotelo, Leo Brower, John Paul Jones, Peter Gabriel, Michael Brecker, Mike Stern, Al Di Meola, Peter Erskine in skupina The Chieftains.

Kot skladatelj je komponiral za Španski narodni balet. Prav tako je napisal glasbo za filme, kot sta npr. *La Lola se va a los puertos* in *Flamenco* Carlosa Saure.

Sodeloval je na več kot sto albumih, med najodmevnejše zagotovo sodi glasba, napisana za predajo olimpijske bakle na atenskih igrah leta 2004. Kot solist je doslej izdal šest albumov.

Poleg snemanja in koncertov se Cañizares veliko časa posveča raziskovanju in poučevanju flamenka. Tako že od leta 2003 poučuje flamenko kitaro na Katalonski visoki šoli za glasbo (ESMUC).

Na nedavni turneji je obiskal velike odre sveta ter nastopil na mnogih pomembnejših prizoriščih v ZDA, Mehiki, Argentini, Urugvaju, Čilu, Kolumbiji, Portoriku, Veliki Britaniji, Nemčiji, Franciji, Italiji, na Portugalskem, Nizozemskem, v Belgiji, Luksemburgu, Črni Gori, na Finskem, v Izraelu, Turčiji, Maroku, Senegalu, Tuniziji in na Japonskem.

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje

torek, 5. marec 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

3. abonmajski koncert Komornega cikla

TANJA SONC, violina, BOŽENA HRUP, klavir

Spored: J. S. Bach, F. Schubert, C. Debussy,

A. Dvořák, P. I. Čajkovski

sreda, 24. april 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

5. abonmajski koncert Orkestrskega cikla

SINFONIETTA IZ AMSTERDAMA

Solist: Martin Fröst, klarinet

Spored: G. Mahler, A. Copland, J. Brahms,

L. van Beethoven, klezmer

torek, 12. marec 2013, ob 20.30

Mali oder Narodnega doma

Jazz v Narodnem domu in za izven

MAYA HOMBURGER & BARRY GUY

Maya Homburger, baročna violina,

Barry Guy, kontrabas

Obiskovalcem koncerta Simfoničnega orkestra iz Barcelone in Narodnega orkestra Katalonije **podarjamo vstopnice za jazz koncert!** Prevezmete jih lahko do 9. 3. 2013, v času uradnih ur v Informacijski pisarni Narodnega doma Maribor. Število vstopnic je omejeno.

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor:

vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred vsako prireditvijo.

Tel.: (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

E: vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic:

<http://nd-mb.kupikarto.si/>

<http://www.nd-mb.si/>

VEČER

RTS

Naklada: 500 izvodov • Brezplačen izvod